

Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų tinklo tankumo įvertinimo rekomendacijos

Parengė Violeta Verseckienė
Narkotikų, tabako ir alkoholio
kontrolės departamento
Licencijų skyriaus vedėja

Rita Vaitiekūnaitė
Narkotikų, tabako ir alkoholio
kontrolės departamento
Licencijų skyriaus vyriausioji
specialistė

Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų tinklo tankumo įvertinimo rekomendacijos

Mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų tinklo tankumo įvertinimo rekomendacijos (toliau – rekomendacijos) parengtos įvertinant Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamento (toliau – Departamentas) atlikto mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų išsidėstymo Lietuvos teritorijoje tankumo tyrimo rezultatus.

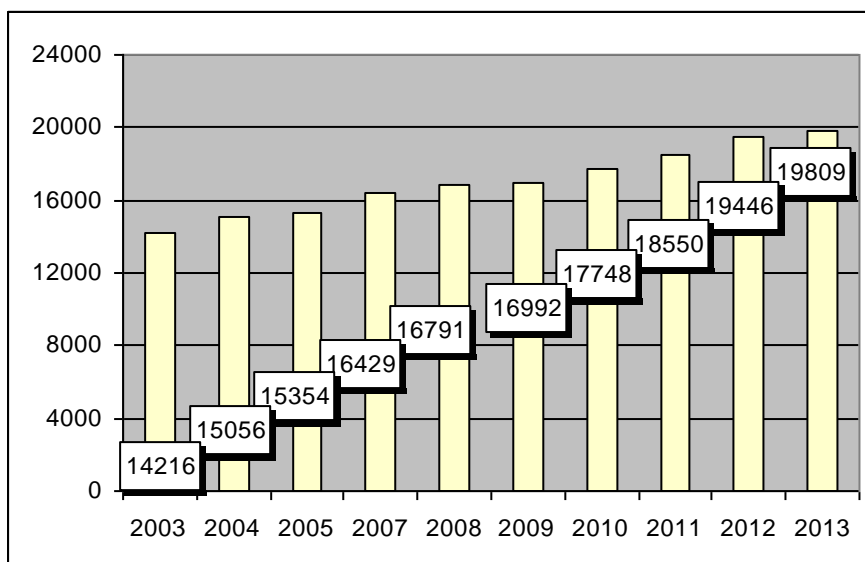
Departamento duomenimis 2013 m. liepos 1 d. galiojo 19 809 savivaldybių išduotos licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais (toliau – licencija).

Departamentas duomenis apie savivaldybių išduodamas licencijas renka eilę metų ir kiekvienais metais pastebima galiojančių licencijų skaičiaus augimo tendencija (1 lentelė ir 1 paveikslas).

1 lentelė. 2003-2013 metais galiojusios savivaldybių išduotos licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais

Metai	2003	2004	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Galiojo licencijų	14216	15056	15354	16429	16791	16992	17748	18550	19446	19809

1 paveikslas. Licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais skaičiaus kitimo 2003-2013 metais dinamika

Remiantis pateiktais duomenimis matyti, kad alkoholinių gėrimų prekybos vietų tinklas tankėja, o tai reiškia, kad didėja alkoholinių gėrimų prieinamumas, kuris įtakoja didesni vartojimą.

Lietuvos statistikos departamento duomenimis legalių alkoholinių gėrimų suvartojimas, tenkantis vienam gyventojui litrais skaičiuojant absoliučiu alkoholiu (toliau – l a.a.) didėjo: 2004 m. – 10,1 l a.a., 2005 m. – 10,4 l a.a., 2006 m. – 11,1 l a.a., 2007 – 11,7 l a.a., 2008 – 11,8 l a.a., 2009 – 11,1 l a.a., 2010 – 11,6 l a.a., 2011 – 12,7 l a.a., 2012 – 13,0 l a.a..

Lyginant 2011 ir 2012 metus padidėjo prekybos ir maitinimo įmonėse parduotų kai kurių grupių alkoholinių gėrimų kiekis, tenkantis vienam gyventojui: spiritinių gėrimų 2011 m. parduota 11,8 l, 2012 m. – 12,1 l, alkoholinių kokteilių – 2011m. – 1,6 l, 2012 m. – 1,7 l, fermentuotų gėrimų 2011 m. – 21,9 l, 2012 m. – 23,3 l.

Įvertinus įmonių, prekiaujančių alkoholiniais gėrimais skaičiaus kitimo duomenis pažymėtina, kad legalių alkoholinių gėrimų prieinamumas padidėjo bei padidėjo realus alkoholinių gėrimų vartojimas, nes pablogėjo sveikatos rodikliai - Valstybinio psichikos sveikatos centro duomenimis, 2012 metais padidėjo sergamumas alkoholine psichoze (19,9 proc.), lėtiniu alkoholizmu (19 proc.);

Departamentas, atlikęs mažmeninės prekybos alkoholiniais gėrimais vietų išsidėstymo tinklo tankumo tyrimą, siūlo:

I. Vertinant savivaldybių pateikiamą išduotų licencijų skaičių, pastebėtina, kad tai nėra objektyvus skaičius atspindintis realiai veikiančias licencijas, todėl rekomenduojame savivaldybėms periodiškai peržiūrėti išduotų licencijų sąrašus, juos įvertinti pagal VĮ Registrų centro Juridinių asmenų registro duomenis, atkreipiant dėmesį į tai, ar įmonė yra funkcionuojanti ir vykdanči veiklą. Jeigu įmonė yra likviduojama, taikyti Alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 19 dalies 8 punkte nustatytus licencijos galiojimo panaikinimo pagrindus.

II. Nagrinėjant įmonių pateiktas paraiškas įsigyti licenciją, svarbu įvertinti, ar nėra įmonių prašymų išduoti licenciją vykdyti veiklą tose pačiose patalpose, kurios įrašytos į kitos įmonės licenciją. Minėtu atveju, įmonei, kuri nevykdo veiklos, licencijos galiojimas galėtų būti panaikinamas Alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 19 dalies 7 punkto pagrindais ir tik po to kitai įmonei išduodama licencija vykdyti veiklą tose pačiose patalpose. Pažymėtina, kad 2011 metais (nuo 2011-01-01 iki 2011-09-01) Departamento turimais duomenimis buvo panaikintos tik 75 licencijos (iš 18550) įmonėms prašant.

III. Alkoholio kontrolės įstatymo 18 straipsnio 9 dalyje nustatyta, kad „Savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į prekybos alkoholiniais gėrimais vietą, gyventojų, bendrijų, bendruomenių ar jų atstovų, visuomeninių organizacijų ar kitų institucijų raštu pareikštą nuomonę, policijos

komisariatų pasiūlymus, turi teisę riboti laiką, kuriuo leidžiama prekiauti alkoholiniais gėrimais, neišduoti licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais“.

Departamentas 2013 m. atliko Lietuvos Respublikos savivaldybių apklausą apie alkoholio ir tabako kontrolės priemonių įgyvendinimą, iš kurios matyti, kad savivaldybės nepakankamai efektyviai užtikrina Alkoholio kontrolės įstatymų nuostatas, įpareigojančias mažinti bendrąjį alkoholio suvartojimą, jo prieinamumą, ypač nepilnamečiams. Apklausos duomenys paskelbti Departamento interneto svetainėje http://www.ntakd.lt/files/kontrolė/savivaldybes_apzvalga.pdf.

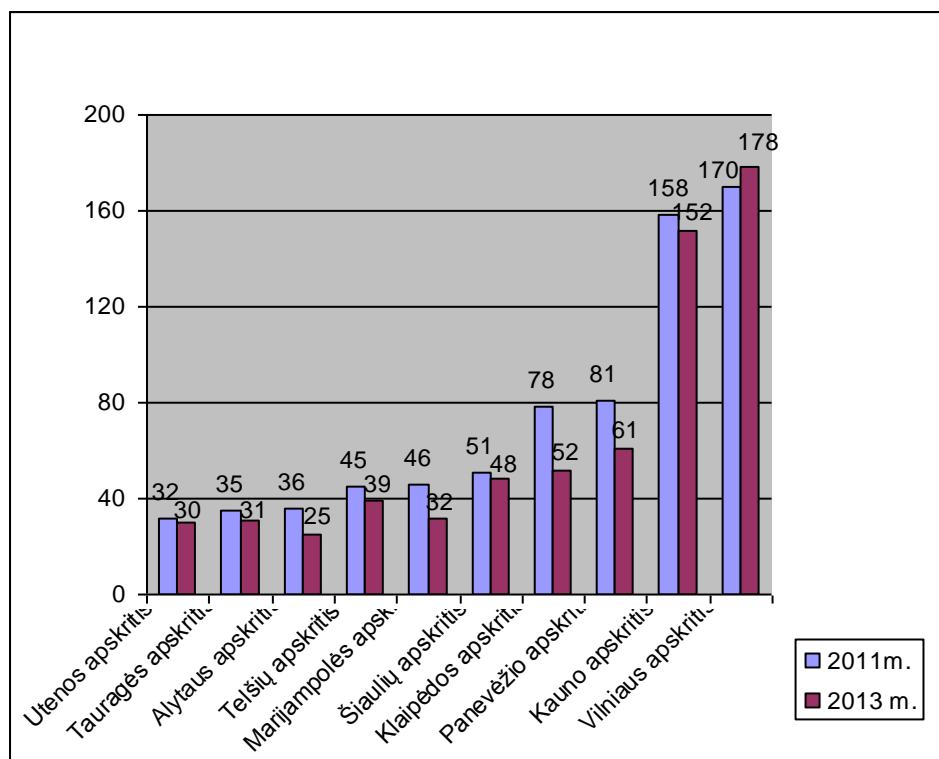
IV. Alkoholio kontrolės įstatyme yra numatytos vietos, kuriose draudžiama mažmeninė prekyba (18 str. 3 d. 1 p. pvz. sveikatos priežiūros ir ugdymo įstaigose ir jų teritorijose) ar viešasis maitinimas (18 str. 1 d. 1 p. stacionariose degalinėse) alkoholiniais gėrimais. Tačiau šiame įstatyme nėra numatyta teisinė galimybė panaikinti licenciją mažmeninei prekybai alkoholiniais gėrimais, jeigu mažmeninė prekyba ar viešasis maitinimas alkoholiniais gėrimais vykdomas tokiose vietose. Siūlome papildyti Alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 19 dalį papildomu punktu, kad licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais galiojimas panaikinamas, *jeigu įmonė, Europos juridinis asmuo ar jo filialas verčiasi licencijoje nurodyta veikla, licencijoje nurodytoje vietoje, kurioje draudžiama prekiauti*. Taip pat tikslinga būtų Alkoholio kontrolės įstatymo 18² straipsnyje, kuriame nustatyti kiti atsisakymo išduoti licenciją mažmeninei prekybai alkoholiniais gėrimais atvejai, numatyti šio straipsnio 3 dalyje aplinkybę, kad *norinčių įsigyti licencijas įmonių prekybos vietose, iš kurių bus vykdoma mažmeninė prekyba alkoholiniais gėrimais, draudžiama tokia veikla*.

Pažymėtina, kad nuo 2012 m. sausio 1 d. įsigaliojus draudimui prekiauti alkoholiniais gėrimais degalinėse *vykdant viešojo maitinimo veiklą*, licencijų skaičius lyginant 2011 m. su 2013 m. *sumažėjo 11,5 proc.* (2 lentelė).

2 lentelė. 2011 ir 2013 metais galiojusios savivaldybių išduotos licencijos verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais degalinėse

Eil.Nr.	Apskritis	2011 m.	2013 m.
1.	Utenos apskritis	32	30
2.	Tauragės apskritis	35	31
3.	Alytaus apskritis	36	25
4.	Telšių apskritis	45	39
5.	Marijampolės apskr.	46	32
6.	Šiaulių apskritis	51	48
7.	Klaipėdos apskritis	78	52
8.	Panevėžio apskritis	81	61
9.	Kauno apskritis	158	152
10.	Vilniaus apskritis	170	178
	Iš viso	732	648

2 paveikslas. Licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais degalinėse skaičius

V. Alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 punktą nustato licencijos galiojimo panaikinimo pagrindą, kai įmonės, Europos juridinio asmens ir jo filialo vadovams ar kitiems darbuotojams (jeigu jie veikė įmonės, Europos juridinio asmens ar jo filialo vardu ar dėl jų interesų) yra įsiteisėjęs apkaltinamasis teismo nuosprendis dėl nuobaudos skyrimo už alkoholio produktų kontrabandą. Šia informacija disponuoja Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, tačiau ši institucija neįrašyta, kaip institucija privalanti teikti atitinkamą informaciją licenciją išdavusiai institucijai. Atsižvelgiant į tai, kad licencijos galiojimas yra neterminuotas, įmonės veiklos metu įsigaliojus teismo nuosprendžiui, aukščiau minėta informacija licenciją išduodančioms institucijoms nėra žinoma. Departamentas siūlo papildyti 2004 m. gegužės 20 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 618 (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. gruodžio 24 d. nutarimo Nr. 1357 redakcija, Žin., 2004, Nr. 84-3050; 2008, Nr. 150-6090; 2011, Nr. 39-1869) patvirtintą Didmeninės ir mažmeninės prekybos licencijavimo taisyklės nuostatą, kad licencijas išduodančios institucijos periodiškai rinktų informaciją iš Informatikos ir ryšių departamento prie Vidaus reikalų ministerijos apie įmonių vadovams ar kitiems darbuotojams (jeigu jie veikė licencijos prašytojo vardu ar dėl jo interesų) priimtus įsiteisėjusius apkaltinamuosius

teismo nuosprendžius. Gavus minėtą informaciją iš Informatikos ir ryšių departamento, vadovaujantis Alkoholio kontrolės įstatymo 34 straipsnio 17 dalimi licencijos galiojimas turėtų būti panaikinamas.

VI. Siūlome teisės aktų pakeitimą, kad įmonės, turinčios licenciją verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais likvidavimo atveju, VĮ Registrų centro Juridinių asmenų registras būtų įpareigotas pranešti licenciją išdavusiai institucijai apie įmonės likvidavimą (kai ji išregistruojama iš Juridinių asmenų registro), o Alkoholio kontrolės įstatyme būtų nustatyti licencijos galiojimo panaikinimo pagrindai gavus minėtą pranešimą apie įmonės likvidavimą ir išregistravimą iš Juridinių asmenų registro.

Departamentas, atsižvelgdamas į savivaldybių pritarimą, galėtų inicijuoti teisės aktų keitimus minėtais klausimais.
